Historische aspecten van pijnlijke aandoeningen van het houding en beweging apparaat

Dag van de Fysiotherapie Geschiedenis
18 september 2026
Trefpunt Medische Geschiedenis

Marten van Wijhe, NVMG

Belangen

en fysiotherapeutische raakvlakken

- Tropenarts Kenia
  - polio en brandwonden contracturen
- Anesthesioloog, pijnbehandelaar Hengelo, UMCG
  - multidisciplinaire behandeling, opl. Phycian ass't
  - neuropathische pijn onderzoek
- Adviseur MSF / AzG
  - posttraumatische pijn, kaak gewricht revalidatie (noma)
- NVMG secretariaat
- Geen financiële belangen!

Historische aspecten van pijnlijke musculosketetale aandoeningen

- Arthrose, arthrosis deformans, osteoarthrose, poliomyelitis
- Reuma (reumatoïde arthritis)
- Jicht
- Posttraumatische pijn
- Lage rug pijn
- Fibromyalgie syndroom
- Myofasciaal pijn syndroom

Begripsverwarring

Schuivende betekenissen o i v veranderende inzichten

- 16e E: reumatisch = zwelling door vocht (tumor - humor)
- 17e E: reumatisch = iedere pijnlijke aandoening van het bewegingsapparaat (dolor)
- Arthritis deformans, Virchow, 1869
- Reumatoïde arthritis, Garrod 1876
- *Osteoarthritis*, Spender 1889 - engels
- *Osteoarthrose*, NL
- Jicht / podagra / arthritis / reuma

- Ref Everdingen JJE van. Holleboomstammen in de Geneeskunde. Bohn 1983

Mario Pozzati. De paralyticus 1935

Arthrose

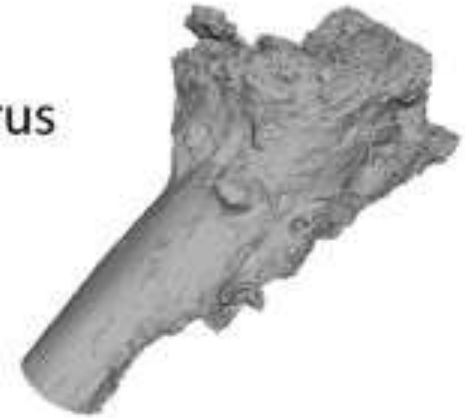

Pijn en bewegingsbeperking in gewrichten, met radiologische aanwijzingen voor verlies van kraakbeen en benige uitgroei, zonder trauma.

Dinosaurus

- Noduli v Heberden (1710-1801)

Rheumatisme / arthritis / artrose / osteoarthrose

1949 cortisol - Nobelprijs 1950 Hench, Kendall, Reichstein

Renoir (1841-1919)

Behandeling

Wilgenbast - 1763

Aspirine - 1897

Pyrazolonen - metamizol - 1920

Paracetamol - 1940

NSAID's - milieu belasting - 1969

Tramadol - 1977 - onterechte slechte naam

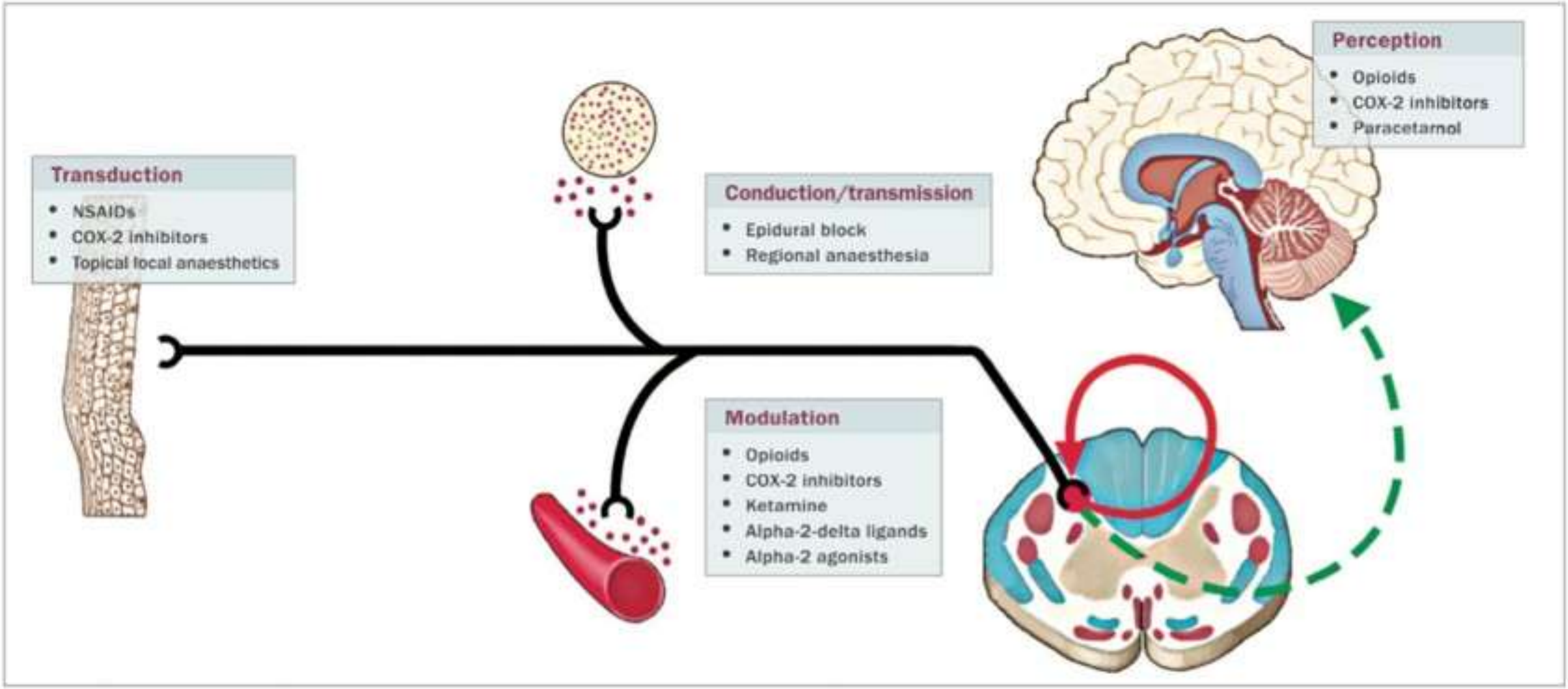
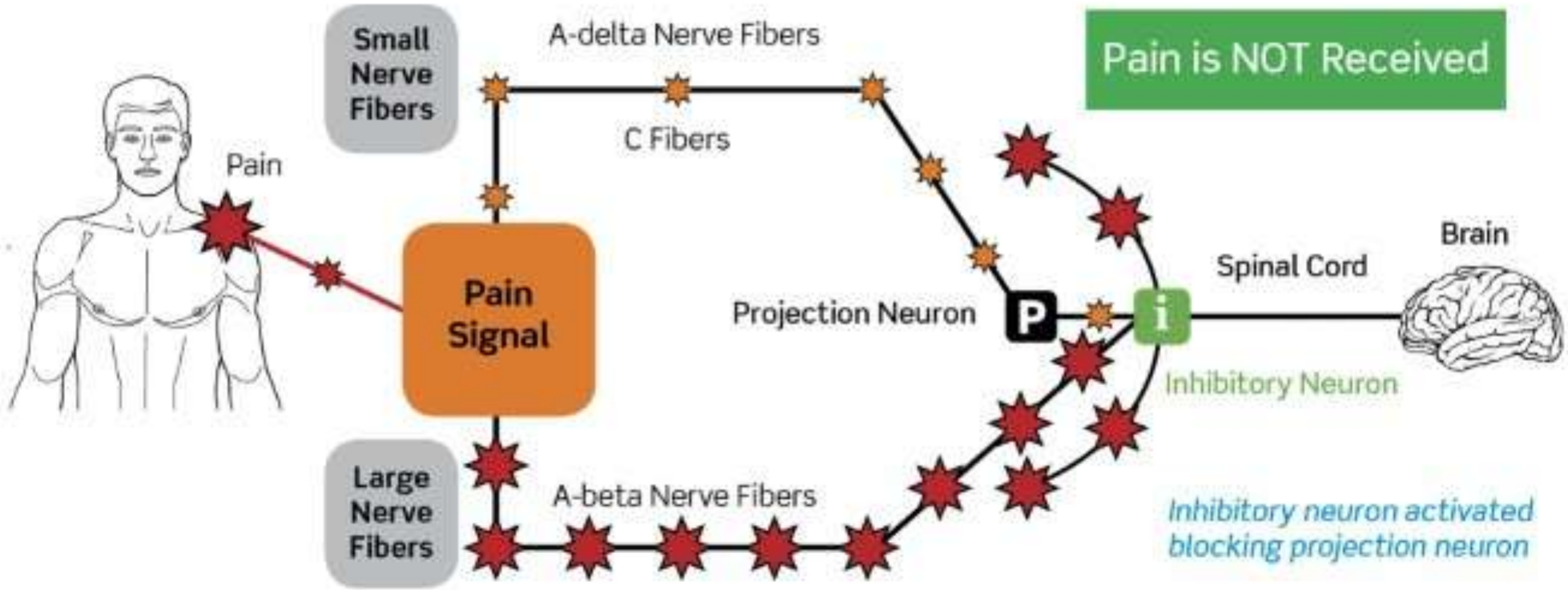

Figure. Site of action of different medications along the pain pathway, illustrating potential components of multimodal analgesia.

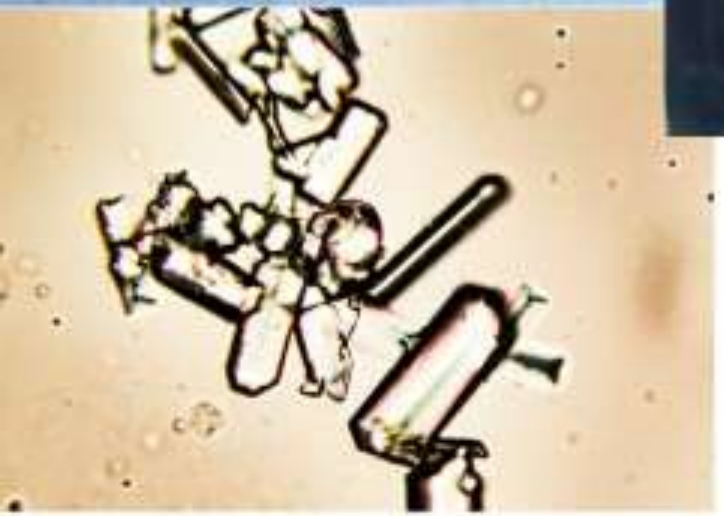
Reproduced with permission from: Pain after surgery. Washington: IASP Press; 2018. p. 249-258.[13]

Mechanische, manuele behandelingen

Na-uraat

1683 Sydenham: beschrijft jicht;

Anthonie van Leeuwenhoek ziet kristallen in vocht uit tophus

1776 Scheele: “Lytisch zuur” in urine

1814 “Eau medicinale” ingrediënt colchicine geïdentificeerd

1859 Garrod: legt verband tussen uremie en jicht

Post-traumatische pijn

Direct

Zenuw schade

Laat

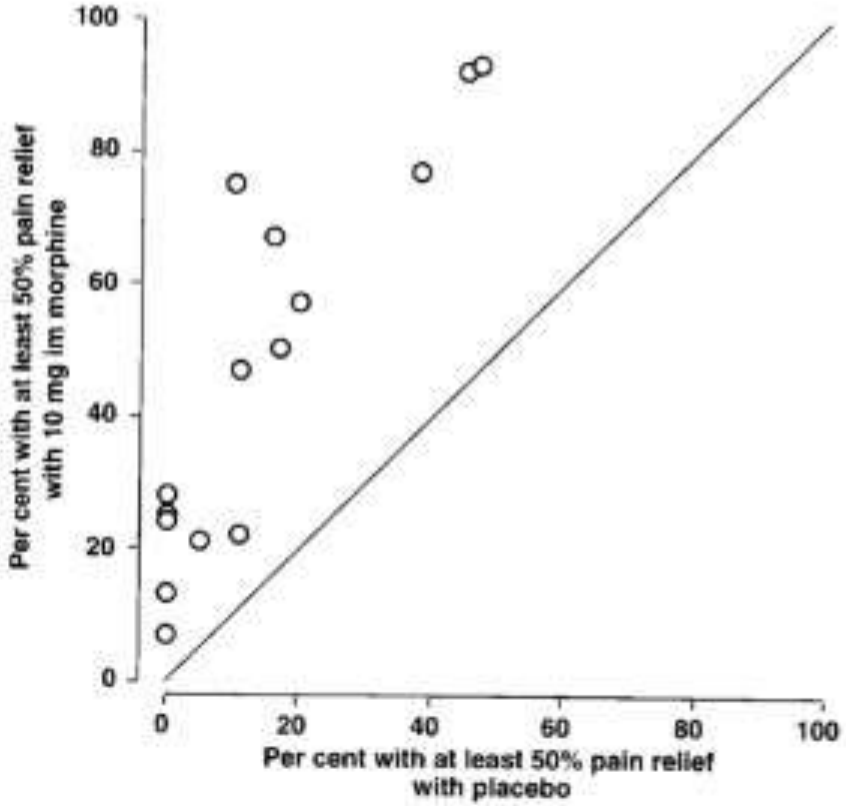
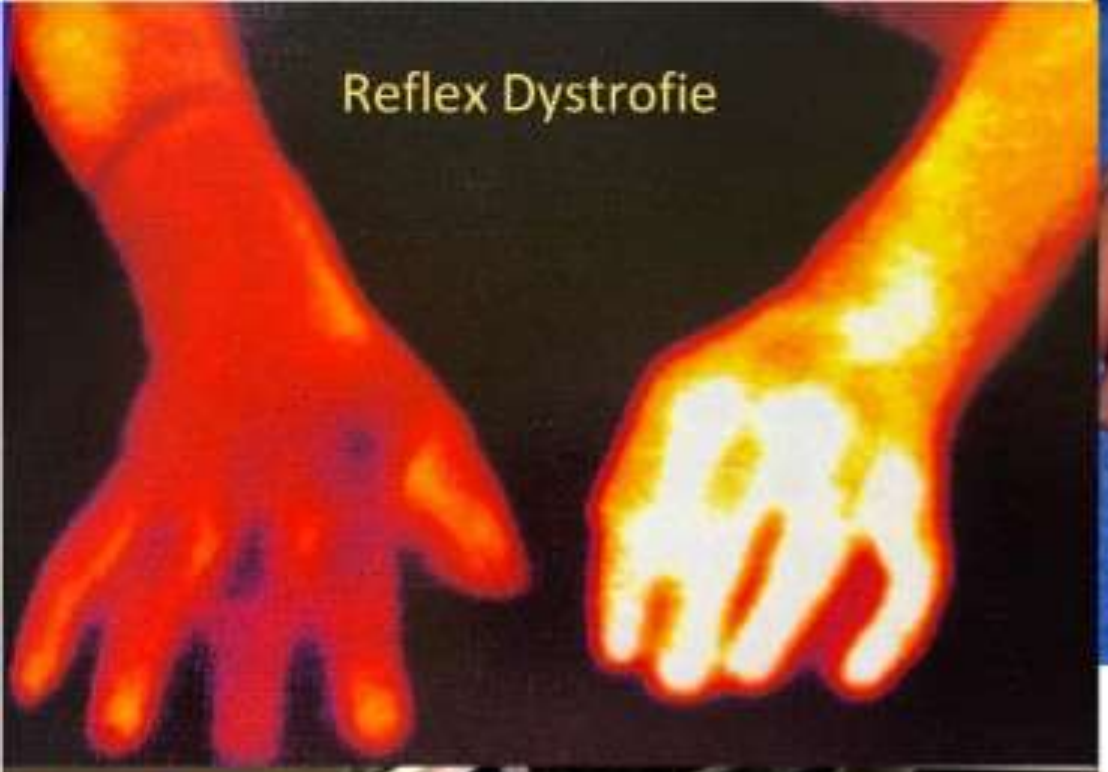

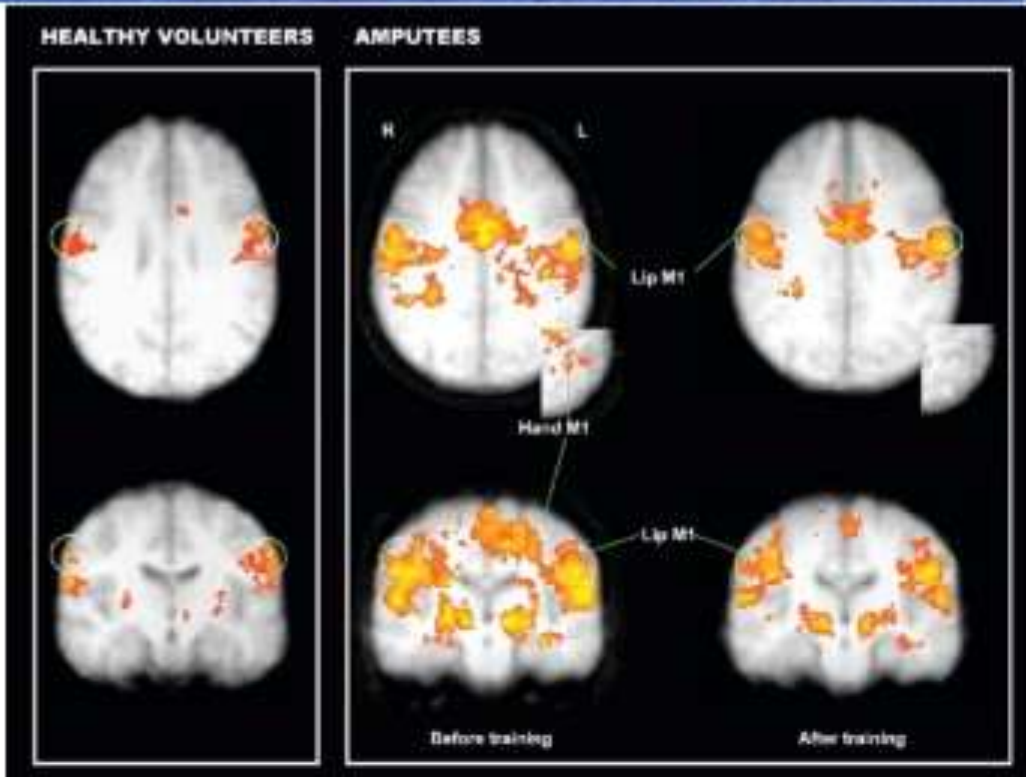
Fig. 1 Relation between the proportion of patients achieving at least 50% pain relief with 10 mg intramuscular (IM) morphine in 15 trials.

Reflex Dystrofie

Complex regionaal pijn syndroom

CNN

HEALTHY VOLUNTEERS
AMPUTEES
R
L
Lip M1
Hand M1
Lip M1
Before training
After training

Neuropathische pijn

Von Frey monofilament

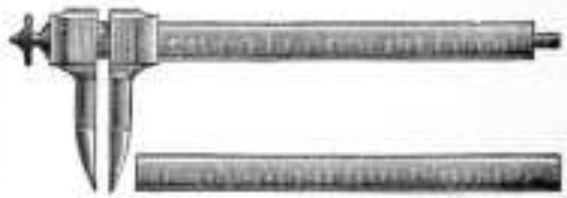
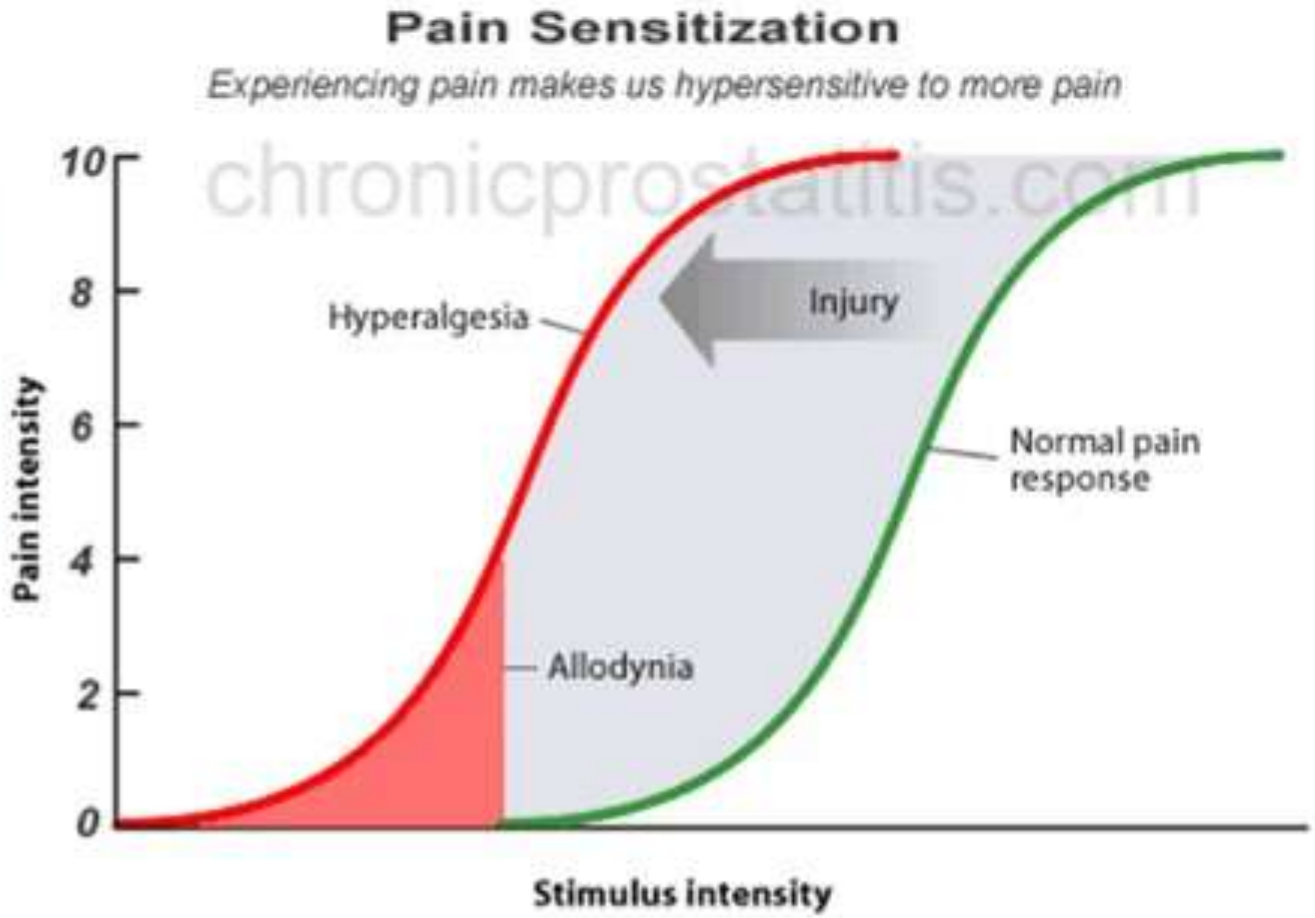

Fig. 34
Esthesiometer

Edward Sieveking (1816-1904)

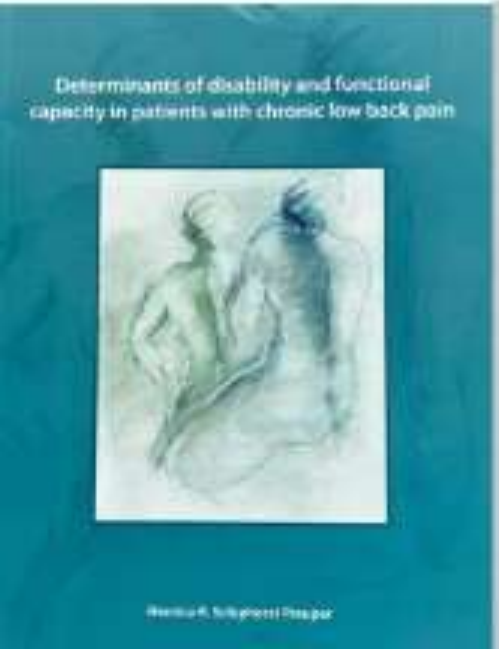

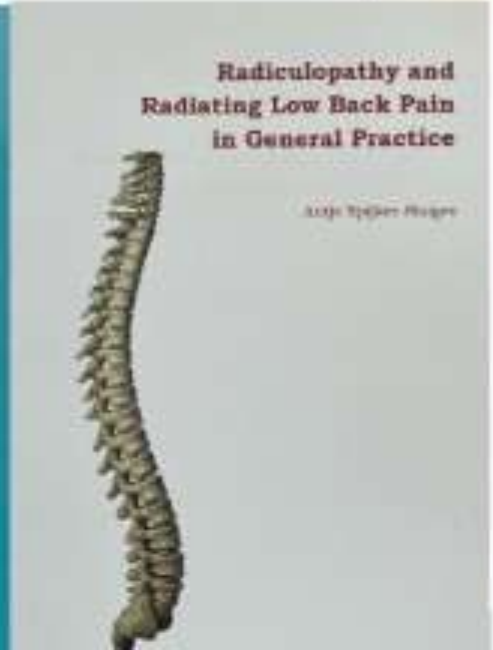
Noxious stimuli can sensitize the nervous system response to subsequent stimuli. The normal pain response as a function of stimulus intensity is depicted by the curve at the right, where even strong stimuli are not experienced as pain. However, a traumatic injury can shift the curve to the left. Then, noxious stimuli become more painful (hyperalgesia) and typically painless stimuli are experienced as pain (allodynia)

J Physiother. 2015 Jul;61(3):106-16. doi: 10.1016/j.jphys.2015.05.018. Epub 2015 Jun 17.

Massage therapy has short-term benefits for people with common musculoskeletal disorders compared to no treatment: a systematic review

Diederik C Bervoets [1], Pim A J Luijsterburg [1], Jeroen J N Alessie [2], Martijn J Buijs [2], Arianne P Verhagen [1]

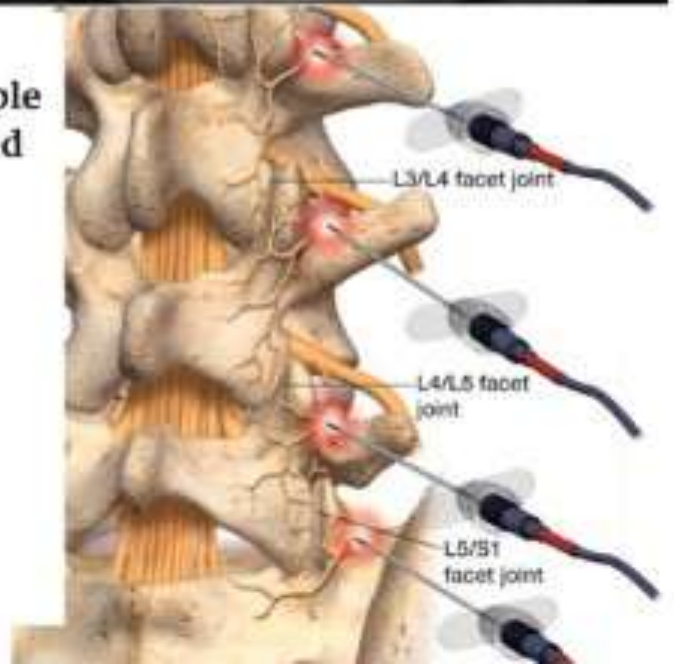
Affiliations – collapse

Affiliations

1 Department of General Practice, Erasmus MC, University Medical Center, Rotterdam.
2 Avans University of Applied Science, Breda, The Netherlands.

PMID: 26093806 DOI: 10.1016/j.jphys.2015.05.018

Free article

Herman Boerhaave (1668-1738):

Spierspasmen

Krampen zijn onwillekeurige geweldige samentrekking o i v *zenuwvogt*.

Ze kunnen leiden tot *ontroering van alle werkingen*.

De behandeling bestaat uit het weghalen van de irritatie en medicatie.

Botuline

Jean en Alistair Carruthers

Curare

Walter Raleigh (1552-1618)

Claude Bernard (1813-1878)

Harold Griffith (1894-1985)

Physostigmine

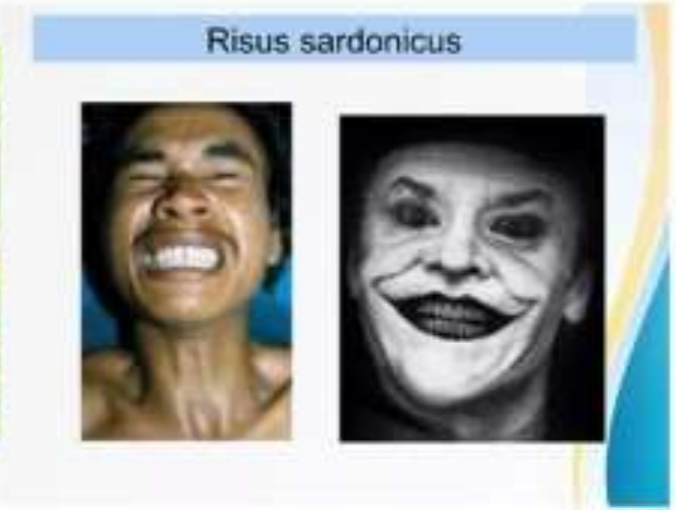
Calabar bonen

Strychnine

Strychnos nux vomica

Myofasciale pijn en fibromyalgie

1904 Gowers - fibrositis

1930 Kellgren - hypertoon zout inj.- referentie patronen

1939 Steindler - *"myofasciale pijn en trigger points"*

1942 Travell - *"jump sign"*

1954 Schwartz - procaïne injecties

Pijnkennis centra:

Maastricht - boek

Rotterdam - onderwijs

Nijmegen - pijnmeting

Groningen - registratie systeem

Multidisciplinaire behandeling

Sensitisatie begrip

Mee naar huis overwegingen, wat leert ons de geschiedenis?

Taal: wat wordt er bedoeld? (associaties?)

If you want to cure people,

You must believe them,

And, they must know you believe them.

VS Naipaul, The Mystic Masseur 1957

(De mystieke masseur, Atlas 1993)

Dank voor uw aandacht,

m.van.wijhe@kpnmail.nl

